

Trondheim, 31. juli 2022.

Indre Fosen kommune
postmottak@indrefosen.kommune.no.

Trøndelag Fylkeskommune
Saksnummer

Torskeoppdrettsanlegg – Rørvika, Indre Fosen.

Viser til offentlig ettersyn i sak om søknad fra Trøndelag torsk AS for tillatelse for matfisk av torsk og etablering av ny lokalitet for biomasse på 3500 MTB lagt ut på kommunes hjemmeside (ikke noe saksnummer) [Høring: Søknad om akvakulturtillatelser for torsk på ny lokalitet Rørvika - Indre Fosen kommune](#).

På grunn av ferieavvikling er disse kommentarene ikke helt utfyllende, men vi ønsker å fremheve våre viktigste innsigelser mot en slik etablering.

I både forundersøkelse, utført av Åkerblå og risikovurdering for påvirkning av villtorsk fra oppdrettsanlegg, skrevet av Gadus, står det at innholdet ikke kan refereres uten at hele rapporten gjengis og først etter skriftlig samtykke. Ved at dokumentene er lagt ut til offentlig høring, anser vi at det er gitt tillatelse til å referere rapportene på vanlig måte.

1. «Riskovurdering» utført av selskap med 100 % felles eierskap med søker Trøndelag Torsk AS og må anses som et rent partsinnlegg.

Forfatterne av partsinnlegget «Gadus Group AS sine vurderinger av risiko for påvirkning av villtorsk fra oppdrettsanlegg» (ikke navngitt ut over Gadus Group, udatert, usignert og upaginert) trekker fram at selskapet «har et uomtvistelig fokus på bærekraft». Dette framstår som en løs påstand som resten av rapporten ikke lever opp til. «*Gadus skal derfor følge de aller strengeste standarder og interne retningslinjer for å hindre at vår virksomhet påvirker naturen og omgivelser negativt*», skriver de selv. Dette høres både betryggende og ambisiøst ut. Dessverre er resten av rapporten en sammenstilling av selektive fakta som tar sikte på å framstille risikoen for påvirkning av villtorsk som minimal. Tiltak framstår lite konkrete. Erfaringer fra oppdrettsbransjen tilsier at uttalte ambisjoner må følges opp med konkrete aksjoner dersom de skal kunne tillegges vekt. Sentrale opplysninger i rapporten er dessuten sladdet, noe som gjør det umulig å ettergå påstander.

Ulike dokumenter i saken er rettet til ulike selskaper og det er dermed usikkert hvor bindende eller relevant opplysningene er for denne konkrete søknaden.

Selskapet bak søknaden har et uttalt ønske om ekspansjon. Denne søknaden er på 3500 MTB. Vi etterlyser de videre planene for anlegget – hvor stort kan dette anlegget potensielt bli? Vi synes også det er uklart om den omsøkte tonnasje er den samme tonnasje som er lagt til grunn i konsekvensutredningen. En relevant konsekvensutredning bør ta hensyn til maksimal utnyttelse.

Selskapsstrukturen er egnet for oppdeling av ansvar. Vi etterlyser bankgarantier for at skader på natur og miljø kan erstattes og repareres og at gruppen/konsernet stiller seg økonomisk medansvarlig for potensielle skader og erstatningsansvar.

2. Påstand om oppdrett som «bærekraftig»

At oppdrettsnæringa står for en av de største negative effektene på det kystnære marine området, samt flere konkrete arter innen fisk og sjøfugl, er anerkjent kunnskap. Så selv om Gadus Group skulle ha bedre rutiner enn de verste aktørene, bidrar selskapets virksomhet til en ubestridt negativ effekt på natur og omgivelser. Planlagt lokalitet erstatter heller ikke noe av de verste, men kommer i tillegg.

At arealbelastningen på ytre Fosen nå er så stor at nye anlegg ikke kan anlegges, bør heller være et faresignal på hvordan det kan gå om næringa får utvikle seg fritt.

Økt satsing på andre arter enn laks kom etter bekymring om nedgang i lakseoppdrett. Denne forutsetningen har ikke slått til, og dermed kommer torskeoppdrett på toppen av en økende lakseoppdrettsindustri. Naturvernforbundet advarer mot å starte med de samme feilene som ble gjort med lakseoppdrett på en ny art.

Oppdrettsnæring er en stor kilde til plast og mikroplast i havet. Det er ikke lagt fram noen dokumentasjon på at driften på den omsøkte anlegget vil skille seg positivt ut fra bransjen for øvrig.

Belastningen for naturen **økes** med dette anlegget, stikk i strid med selskapets påståtte strategi. Vi minner om at påstander om «bærekraft» må kunne dokumenteres.

I motsetning til direkte forbud mot oppdrett av ål og anadrom fisk i nasjonale laksefjorder, er det ikke et forbud mot oppdrett av torsk. Av Stortingsproposisjon 32/2007-2007 går det fram at det skal stilles strengere krav til rømmingssikring og kontroll av sykdom enn om det ikke hadde vært en nasjonal laksefjord. Den eneste rømmingssikre metode er helt lukkede anlegg.

FN understreker at vi nå står overfor to kriser; en klimakrise og en naturtapkrise. FNs bærekraftsmål 14 – Livet på land sier: «*Bevare og bruke havet og de marine ressursene på en måte som fremmer bærekraftig utvikling*».

Dette bærekraftmålet gir ikke noe fritt leide for oppdrettsnæringa. Reduksjon av utslipp av næringsalter trekkes for eksempel spesielt fram av FN som viktig å holde under kontroll. Er det noe akvanæringen bidrar til, så er det en enorm økning i næringsalter. Regjeringen sluttet seg i fjor til en internasjonal strategi om vern av 30 % av de marine områdene innen 2030. Samlet mener vi oppdrett, slik det åpnes for i søknaden, er mer i strid med bærekraftsmål 14 enn en oppfyllelse.

3. Faktagrunnlag

Gadus Group (samme eierstruktur som Trøndelag Torsk AS) har laget et notat om vurderinger av risiko for påvirkning av villtorsk fra oppdrettsanlegg. Det er bra at notatet forsøker å besvare motforestillingene fra havforskningsinstituttet. Dessverre gjøres dette bare for deler av kritikken og notatet skjemmes av en rekke gjentakelser som gjør det vanskelig å se hvilke nye momenter som trekkes inn i de ulike delene av dokumentet. Uten paginering blir det dessverre også vanskelig å sitere direkte fra notatet.

Notatet tar i hovedsak opp rømming og genetisk påvirkning. Her henvises det til Karlsen og Meeren 2013 som kilde for at oppdrettstorsk ikke påvirker vill-torsk genetisk. Ved å lese denne kilden ser vi at det Karlsen og Meeren blant annet sier: *This study on potential interactions between farmed and wild cod in the Trondheimsfjord after extensive pen-spawning and massive escape events **did not leave robust evidence of a genetic introgression from farmed cod to the local wild cod stock. This result **does not exclude the possibility that an introgression did take place.***** (vår utheving)

Forskningen kunne ikke entydig påvise genetisk påvirkning på vill-torsk, men utelukker det heller ikke. Kilden viser til en rekke forhold som kunne påvirke resultatene, og som under andre omstendigheter kunne gi andre resultat. Noen av disse forholdene diskuteres av Gadus, andre ikke.

En annen publisert rapport, med funn fra Norge, sier:

A pilot experiment performed in Heimarkspollen in Austevoll (a practically landlocked fjord) demonstrated for the first time that farmed cod are capable of producing viable cod larvae that mix with larvae from wild cod. ([“Escapes” of Eggs from Farmed Cod Spawning in Net Pens: Recruitment to Wild Stocks: Reviews in Fisheries Science: Vol 16, No 1-3 \(tandfonline.com\)](#))

Naturvernforbundet viser til rapporten «Kunnskapsgrunnlag for mulig påvirkning fra oppdrettstorsk og levendelagret torsk på villtorsk» (bestilt av Fiskeridepartementet. Havforskning 2021-22). Vi gjengir her punktene i oppsummeringen i sin helhet. Særlig relevante setninger er uthevet av oss:

a) *Forskning viser at bestandene av kysttorsk er truet, og det er foreslått en gjenoppbygningsplan i nord. Vi anbefaler at miljøeffekter av torskeoppdrett inkluderes i arbeidet med gjenoppbygningsplanen. Vi anbefaler videre å sette kunnskapshull knyttet til økologi og livshistorie hos kysttorsk i nord. Lokale gytefelt langs hele kysten, spesielt sårbare fjordbestander, bør fortsatt beskyttes mot torskeoppdrett. Det bør også vurderes restriksjoner mot flytting og levendelagring av torsk nær gytefelt. b) Inntil bedre kunnskap foreligger, anbefaler vi at beite- og oppvekstområder i nærhet av gytefelt i indre fjord med høy grad av retensjon, lokal bunnslåing av larver og sårbare bestander gis beskyttelse.*

c) *Kunnskapen om effekten av genetiske interaksjoner mellom domestisert oppdrettstorsk og villtorsk er i stor grad manglende. Vi har imidlertid mye kunnskap om negative effekter av rømt oppdrettslaks. Risikoprofilen for torsk antas å være høyere, spesielt for svake bestander av kysttorsk, og vil avhenge av hvor stort presset fra oppdrettspopulasjonen er i forhold til størrelsen på lokale bestander, samt grad av domestisering og genetisk avstand til villtorken. I tillegg både rømmer og gyter oppdrettstorsk i merd, og det finnes ikke barrierer mellom generasjoner hos en rein marin art som torsk. Ved å bruke steril torsk i oppdrett elimineres risikoen for genetiske interaksjoner, og vi anbefaler at bruk av steril torsk utredes.*

d) *Rømt torsk kan også spre sykdom til villfisk, eller påvirke økosystemene på andre måter (for eksempel konkurranse om beiteområder eller predasjon). Det er også en rekke parasitter, bakterielle og virale agens som kan bli utfordrende ved økt oppdrett og levendelagring av torsk. Vi anbefaler at problemstillinger og kunnskapshull knyttet til sykdom og smittespredning hensyntas og tettes, inkludert flytting av fisk med ukjent smittestatus. I tillegg kan torskeoppdrettsanlegg føre til endringer i vandringsmønstre, adferd, fysiologi og reproduksjon hos vill torsk som igjen kan påvirke overlevelse, vekst og rekruttering. Enkelte av disse faktorene har også paralleller til effekter av lakseoppdrett på vill torsk. Slike faktorer bør inkluderes som mulige risikofaktorer i den planlagte risikovurderingen. Havforskningsinstituttet har også nettopp ferdigstilt «Strømkatalogen». Dette verktøyet simulerer spredning av partikler eller patogener, og kan benyttet av forvaltningen i lokaliseringsspørsmål. For å kunne gi mer presise risikoråd i henhold til forvaltningens behov, planlegges en helhetlig risikovurdering av miljøeffekter av torskeoppdrett i 2022.*

Føre-var- prinsippet, som ligger til grunn for norsk miljøvernlovgivning, tilsier at det ikke gis tillatelse til torskeoppdrett. Kysttorken er truet, og med de negative erfaringene vi har med lakseoppdretts effekt på vill laks, er det som konkludert i rapporten over, større sannsynlighet for skade med torskeoppdrett. Trondheimsfjorden har en unik torskestamme, som det ikke er gjort tilsvarende undersøkelser for. Føre-var-prinsippet bør derfor løftes enda sterkere fram her.

Havforskningsinstituttet anbefaler å øke kunnskapsgrunnlaget. Kunnskapsgrunnlaget ikke kommer til å bli noe bedre, selv om Trøndelag Torsk AS skulle få tillatelse. Etter «forurensar-betaler-prinsippet» bør slik forskning bekostes av Trøndelag Torsk og konkrete planer må framlegges før tillatelser gis.

Forsker Terje van der Meeren er del av forskningsprosjektet Icod, eller «Impacts of salmon farming on Atlantic cod spawning grounds». Her studerer forskerne hvordan oppdrett påvirker kysttorskens gyteområder. (Fiskeribladet, 2022).

– Rundt omkring 20 prosent av torsken hadde mer eller mindre spesialisert seg på å spise oppdrettsfôr, forteller forskeren. Forskerne fant fettsyremarkører både i lever, rogn og melke. Markørene fortalte tydelig at fisken hadde forsynt seg av laksefôr fra oppdrettsanlegg i utvalgte gytefjorder i Smøla.

– Og hvordan kunne vi undersøke det? Laksefôret i dag inneholder en veldig høy andel av fôrmidler som kommer fra landbruket, altså soya og hvete. Faktisk kommer 70 prosent av fôrmidlene fra landbruket, forteller forskeren.

Dette er fôr som mangler marine omega 3-fettsyrer. Laksen produserer til en viss grad de sunne fettstoffene selv. Det gjør ikke torsken. Det er første gang forskerne har sett denne tendensen i et gytefelt, og altså mer enn to kilometer unna havbrukslokalitetene. Hva det vil si for kysttorskens arvestoff og avkom, vet forskerne ennå lite om.

– Fettsyrer er viktige for at eggene skal utvikle seg normalt, og at de skal overleve fram til larvestadiet. I denne perioden begynner avkommet å spise seg, og vil få rikelig med riktige fettsyrer gjennom plankton og spesielt hoppekreps. (Fiskeribladet 2022)

Meeren forteller at funnene er gjort på gytefelt mer enn to kilometer fra havbrukslokalitetene. At vi ikke kan utelukke slik spredning også i fjorden (sterk strøm trekkes fram i søknaden), gjør at vi usikkerheten øker.

Naturvernforbundet mener denne forskningen understreker den store risikoen for at torskeoppdrett har en stor negativ effekt for vill-torsk. Tillatelse til anlegg for torskeoppdrett bør avslås.

4. Manglende vurdering av effekt på andre arter

Fiskeoppdrett har effekt også på en rekke andre arter enn den ville varianten. Støy, avrenning, fôrtap og andre problemer er ikke forbeholdt laks, men forbigås som uproblematisk eller lite problematisk i søknaden. Konflikt mellom ordinært fiske og oppdrett er vel kjent. Konflikter mellom fugl og oppdrett er økende ettersom fuglenes naturlige matfat forringes.

I «Forundersøkelse for Strand» (Åkerblå 2022) vises det til funn av 46, 35, 45, 46, 36 og 48 arter. Det er ikke oppgitt hvilke arter eller det totale antallet arter. Det er i heller ikke gjort risikoundersøkelser for noen andre arter enn vill torsk. Forundersøkelsen konsentrerer seg om strøm og bunnforhold, men dokumenterer ikke det biologiske mangfoldet og dermed heller ikke det mulige biologiske tapet.

Nærliggende korallrev er ikke omtalt i søknaden.

Videre tar vi med et utdrag fra en Sintef-rapport om konsekvensutredning av akvakultur (https://www.sintef.no/globalassets/upload/fiskeri_og_havbruk/publikasjoner/rapporter/apport-_generell_endelig.pdf/). Utredningen er noen år gammel, men påpeker noen mulige konsekvenser som er relevante:

Fra laks er vi kjent med lakselus. Torsk har også tilsvarende, Skottelusa og Caligus curtus. Erfaringer fra lakseoppdrett (pers medd. Mette Moen, Veterinærtjenesten Vikna) tyder på at skottelus sammenlignet med lakselus gir fisken tidligere et tydelig ubehag, og at den er mindre forutsigbar i påslaget, samt at den er mer "hissig".

«Torskelus» av ulike arter må påregnes ved oppdrett. Behandling innebærer bruk av ulike kjemikalier. Ytre kystområder uten tilsig av ferskvann synes å være mindre utsatt. Viral nervevevsnekrose (VNN; sykdom forårsaket av nodavirus) ble påvist for første gang på norsk oppdrettstorsk i 2006. Erfaringer fra praktisk torskoppdrett tyder på at det kan være ekstra utfordringer med parasitter knyttet

til grunne lokaliteter, da det er enkelte parasitter som kan ha bunnlevende organismer som snegle som mellomvert.

Søker har i liten grad beskrevet luseproblemet til tross plassering inne i Trondheimsfjorden.

Torsken ser ut til å være mer rømmingsvillig enn oppdrettslaks, og den napper og sliter på nota. Påstander om at torsken nå er domestisert er ikke dokumentert.

Resultatene i Sintef-rapporten viser at en stor andel av rømt oppdrettstorsk vil forlate nærområdet rundt oppdrettsanlegg i motsetning til vill lokal torsk som er mer stasjonære. Rømt oppdrettstorsk beveger seg relativt raskt og forholdsvis tilfeldig like etter rømming og sprer seg over større områder enn vill lokal torsk. Rømt torsk besøker hyppig lokale gyteområder like etter rømming. Etter rømming ser oppdrettstorsken ut til å forsvinne raskt fra anlegget, spre seg over relativt store avstander og blande seg med vill torsk.

Bestanden av norsk kysttorsk er kraftig redusert gjennom de siste 10-15 årene ifølge oversikter fra Havforskningsinstituttet. Det samme er hevdet for Trondheimsfjordtorsken.

(https://www.sintef.no/globalassets/upload/fiskeri_og_havbruk/publikasjoner/rapporter/rapport-_generell_endelig.pdf/)

De potensielle konsekvensene som både søker selv påpeker, og de anførselene vi i dette brevet har trukket fram, er vilkårene for en grundig konsekvensutredning absolutt å være til stede.

Mangelfulle konsekvensutredninger gir dårlige beslutninger og risiko for opphevelse av vedtak. I en rapport fra Klima- og miljødepartementet, hvor også oppdrett var med, viste det seg at 57 prosent av søknadene hadde manglende eller utilstrekkelig vurdering av samlet belastning i området:

Brudd med forskrift om konsekvensutredning (KU) og Lov om naturmangfold §10, 71 prosent hadde manglende eller utilstrekkelig vurdering av usikkerhet. Ingen av utredningene hadde undersøkt følgene for økosystemtjenester. Disse tjenestene er de tjenestene urørt natur selv leverer, som karbonlagring i myr og beskyttelse mot flom og erosjon. Evaluering av konsekvensutredninger etter kapittel 5 i forskrift om konsekvensutredninger (regjeringen.no).

Vi forventer krav om en faglig grundig konsekvensutredning, som ivaretar alle relevante forhold.

Naturvernforbundet mener skadepotensialet av dette torskeoppdrettsanlegget i Rørvika er reelt. Lakseoppdrett har hatt stor negativ effekt på marint liv. Vi er nå inne i FNs tiår for naturrestaurering og et økt fokus på marint vern. Torskeoppdrett har tilsvarende potensiale for skader, som vil komme i tillegg til effektene fra lakseoppdrett.

Alle faresignaler lyser rødt, så det pålegger både søker og myndigheter et særlig aktsomhets- og potensielt erstatningsansvar. Det er ikke stilt noen midler eller garantier for erstatning eller avbøtende tiltak for effekter som blir avklart underveis.

Søknaden bør avvises.

Med vennlig hilsen

Naturvernforbundet i Trøndelag

Magne Vågsland, leder

